

Ямбердэ Йыван: курым дене шинчаваш

*...Художникын кистыше йўла сорта тулла,
Усталык мардеж ден лойгалтын гына.
Мыняр тўрлө тўс,
Тунар юзо тул уло,
Сўретышт садлан ылыжта шўм-чоннам!*

В. Колумб

Тўрлө амаллан көра мемнан, марий-влакын, еврей калык семын Шнуй Сугынь Кнагана але Индийсе гай Ведына уке. Туге гынат мемнан коклаштат улыт мунло айдеме-влак, нунын кокла гыч икмыняржым Библий калыкын мудречышт дене танастараш лиш. Ты шотышто ончыл радамыште улеш Юлсерын эргыже – Ямбердэ Йыван. Тудын сымыктыш тўняже – тиде, сўрет йўным кучылтын, Марий Сандалыкын шочмыжым да шарлен

виянмыжым, коча-кована-влакын чапыштым да ойгыштым, кызытсе тукумын куанжым да шўлыкшым ончыктымаш. Тидлан негыз Ямбердын эше Москошто тунеммыж годымак пышталтын: «Шочмо мланде» диплом пашаже самырык енын келгын шонкален моштымыж нерген ончыктен.

Посна ойыртем нерген ойлаш гын, Иван Михайлович Ямбердов марий илышын тыглай моторлыкшым, чын-

Христос Ава.

Аваем.

Ача-ава сурт-пече.

лыкшым, порылыкшым огеш кычал. Тудо кечывал кечын волгыдыж дене шагал годым серлага, але вес семын ойлаш гын, «Дневной дозор» веле огыл. Вет жапын тиде татыштыже тугакат чылажат ошын – волгыдын – раше-мын коеш. Художникын сорта тулла йўлышō кистыше утларакшым нугыдо-шемалге тўсым кычалеш, шинчалан койдымым, вигак умылаш лийдымым, но айдемылан моткоч кўлешаным пычкемыш гычын луктын ончыкта.

Марий сўретчын, кудо возакыште аралыме, серыпле тулойыпшым ме ўдырамашым сўретлымыж годым ужына. Теве ончалына радына-влакым: «Июнь», «Тылзын волгыдыжо», «Воштончыш воктене», «Сўан толеш», «Шочмо пōрт», «Мландын йўкшō», «Сандалык», «Авамын портретше», «Куван кенеж», «Оля ковай», «Тошто тумо воктене», «Кече шичмаш», «Вучымаш», «Курым» да т.м. Икмыняр ий ончыч Тимофей Евсеев лўмеш тоштерыште эртыше ончырыште чумырымо нине радына-влакым автор шкеже «Мари ава - Ave Maria» манын иктешлен ыле.

Ямберде эргын мут-влак дене жонглёр семын модмыжым ме палена. Но шукаж годым тиде тыглай каламбур огыл, а чынже денак лингвокультурологий сынан тўняончалтыш. Акретсе илыш лончо гыч помыжалтын толшо чыным художник шижын ила да поэт семын мутыш кусара. «Тидыже тыгак» манын, мый шукерте огыл Валентин Колумбын поэзий корнылажым луддем годым

ўшандаралтым. Шарнем: тунам жаплан шўлымымат чарналтышым. Ончалза теве:

*Мом ужын ўдырамаи?
Ўмыржылан
Сайракын тудым
Кок гана чиктенят:
Ужалышаи курчакла –
Сўанлан,
Чечен куштырала –
Колоткаш пыштенят.
... Но таче тудым
Сото курымна акла –
Чыла пōрѐн лўм дене
Каласем мый! –
Айдеме тукымын
Лыжгалыккла,
Тўнян эн чапле
Шочынава семын!*

Иктешлен, тыгерак каласынем: тачысе сото огыл курымшытна ылыше «чыла пōрѐн лўм дене» Мари Авам октышо сўретче Ямбердō Йыван ўдырамашым Шочынава семын ужеш да, тудын чапшым нōлтен, шке сымкытыш пашаж дене курымашлык моктеммурым мура. Тек тиде мура кужу-кужу ўмыран лиеш да мемнан туртшо чоннам эрыканым ышта.

Галина ШКАЛИНА

Ямбердов Иван Михайлович (16.09.1955, д. Чодраял Волжского р-на), художник. Образование: Рес. музыкально-художественная школа-интернат №1, 1971, Йошкар-Олинское художественное училище, 1975, Московский художественный институт им. Сурикова, 1981. С 1983 – сотрудник Мариских мастерских Художественного фонда РСФСР, с 1996 – в свободном творчестве. Председатель Марийского отделения Союза художников России, 2000-01. Автор самобытных по манере письма работ «В день свадьбы», «Отчий дом», 1987, триптиха «Голос Земли», 1991, «Раздумье», 1992, «Бабье лето», 1996, портретов, пейзажей и др. Выразитель национального духа, философского отношения к истории и культуре марийского народа. Свыше двадцати персональных выставок (от д. Олоры до Хельсинки), 1991-2015. Работы хранятся в музеях Марий Эл, России, Финляндии, Венгрии, Израиля, Италии, Эстонии. Заслуженный деятель искусств МССР, 1991. Гос. премия РМЭ, 1993, за серию работ «Сандалык» (Вселенная), «Йошкар имневлак» (Красные кони), «Ушан» (Вера), «Овдасола-92», «Мўкш отар» (Пасека). Заслуженный художник РФ, 2004.

Марийская биографическая энциклопедия

Людмила. Пелашем.

И.М. Тетериным аваже.

Мыйын авый.

И.Н. Ямбарсын аваже.

Г.Д. Муравьеван аваже.

Сказительница. Китне кува.

П.В. Сорокинан аваже.

С.С. Алдушкинын аваже.

В.А. Мочаевын аваже.

Оля кокай.

А.С. Ишалинын аваже.

Павай. Лчи.

А.И. Соловьева.

Мария Шулепова.

Л.Д. Ильинан коваже.

Пагыт.

Поэт С.В. Николаевын аваже.

В. А. Пектеевын аваже.

Режиссёр С. С. Кириллова.

Павай. Лчи.

С. И. Яндимировын аваже. Роза енгай

Аван пелештымыже.

Век. Курым.

Ямбердын ўдыржө - кокай.

Олеся.

Июнь.

Тачанан кечыже.

Татьяна Васильева.

Вучымо жап.

Ковамын шарпанже. Катя Ыдырем.

9 май пайрем. Начу кокай.

Юлия Штраус.

Лывыр Микал вате Санька. Аваем.

Света Ян.

Тоштымарий сурт-пече

26 майыште Морко район Унчо ялыште «Тошто марий сурт-пече» тоштер да этнографий комплекс почылтын.

